

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula II. Actiones sunt suppoitorum

urn:nbn:de:bsz:31-102400

cui ratione sui conveniat; hoc autem nihil aliud est, quàm hominem curari, quod consequatur Calliam, qui curatur, & ei inquit. Quæ expositio universalis sententiæ, quâ singularia per se, universalis autem κατὰ συμβεληκός agere, pati aut fieri dicimus, nullò negotiò applicari potest. Paulò aliter rem explicat Suarez *in ind. locuplet.* quæ vide sis.

REGULA II.

Actiones sunt suppositorum.

I. Certum est, quæ nobis supposita dicuntur, ea Aristoteli venire voce substantiæ primæ, qualis est aliquis homo, aliquis equus. Et disputat Suarez *disst. Metaph. XXXIV.* in rebus creatis idem penitus esse substantiam primam & suppositum. Dicit, *in rebus creatis*, propterea, quòd Deus, sumpta hæc voce, ut est communis tribus personis, fit quidem substantia prima (non quidem, ut hæc vox respectum involvit ad secundam, quomodo solam substantiam prædicamentalem & finitam substantiam primam esse ait, sed ut denotat negationem prioris) cum tamen non sit suppositum, paulò post videbimus.

II. Communis & recepta sententia est, suppositum & personam differre, ut magis & minus commune; & personam non usurpari nisi de substantiâ primâ intelligendi vi pollente; supposito

tum au
extende
sint, &
cephalu
sona.

III.
est, perfo
nicabile
tum int
bilis.

IV.

d. I. q.

quid po
quod e
potest p
de quo
Comm
habere

Johann
art. I.

portet
nicabi

VI.

in abst
cident

substan

tam,

nullam
vet ma

tum autem ad alia quoque etiam inanimata sese extendere, ita, ut Petrus, Paulus, Gabriel personæ sint, & per consequens etiam supposita; sed Bucephalus, hic leo, hic lapis, supposita sint, non personæ.

III. Famosa Richardi de S. Victore definitio est, personam esse intellectuales naturæ incommunicabilem substantiam. Quâ ratione per suppositum intelligenda erit res omnino incommunicabilis.

IV. Pro cuius intelligentiâ notat Scotus *I. d. I. q. I. a. III. d. XXIII.* communicabile aliquid posse dici dupliciter, ut *quod*, & ut *quo*. Ut *quod* communicabile est, quod communicari potest pluribus, quorum quodlibet est ipsum, vel de quorum quolibet prædicatur in casu recto. Communicabile ut *quo* est, quod se habet vel habere potest, ut forma alicujus, aut, ut habet *Johannes de Rbadâ part. I. controvers. XXII. art. I.* aliàs ut pars. Ut aliquid sit suppositum, oportet, ut nec primò nec secundò modò communicabile sit.

VI. Ex quibus colligitur I. nullum accidens in abstractò significatum, sive nullam formam accidentalem, nullam substantialem, nullam item substantiam completam in abstractò significatam, ut humanitatem sive humanam naturam, nullam quoque partem integram, ut oculum vel manum &c. in numerum suppositorum esse
re-

referendum: quodlibet enim horum communicatur, ut *quo*. Etsi autem anima rationalis à corpore separata non est actu communicata corpori; quia tamen ex suâ naturâ communicabilis est: ideo nec ipsa in eò statu suppositum est. Quod & dicendum esset de formâ accidentali, si à Deo extra omne subjectum constitueretur. II. Nec ullum universale suppositi nomine venire posse, quia communicatur singularibus, ut *quod*; ut homo Petro & Paulo. Atque hanc ob causam, nec Deus suppositum est: communicatur enim tribus personis, quarum quælibet Deus est. Ex quibus patet, solam substantiam singularem, completam & incommunicabilem suppositum vocari.

VI. Nonnulli addunt definitioni personæ, *quod non sustentetur in aliò*: quâ de re vide *Marinum Chemnitium de Deo in spec. c. II. membr. IV.* Sed de hisce hoc loco non est subtilius disquirendum. Abundè hæc sunt locò præmunitionis.

VII. Ad rem. Actiones esse suppositorum ita accipimus hic, ut & causam efficientem sive principium, à quò est actio, & subjectum, in quod aliquid agit, intelligamus, & dicimus, agere & pati esse suppositorum. De terminò, sive eò, quod fieri per actionem aut generari dicitur, agemus seorsim *Reg. seq.*

IX. Ad priorem sensum pertinet, quod *VII. Metaph. c. 22*, dicitur, τὸ ὕφ' ἃ τῶν φύσιν ὄντων, ἢ

ἢ quò (a)
in iis, qu
post: τὸ
ὑφ' ἃ, ἢ
mal, &

IX.

Φύσιν ὄν
non fun
rerum n
ta natur
quæ in s
textum
eum ex
§. V. add

X.

Reg. pr
XI.

positum
dis, for
III. Cat
numera
nam Ch
supposit
lem tan
ner. ani
supposit
non esse

XII.

in The

ἢ quò

quò (aliquid per generationem naturalem) fit, in iis, quæ naturâ constant, numeratur. Et paulò post: τὸ γινώσκον ἔχει φύσιν, οἷον Φυτόν ἢ ζῷον, καὶ ὁφείδει, Id quod fit, naturam habet, ut planta aut animal, & id etiam, à quò fit.

IX. Quæ autem sint τὰ φύσιν ἔχοντα vel τὰ φύσιν ὄντα, constat ex r. 4. & 7. L. II. Phys. nempe non sunt vel materia aut forma, vel proprietates rerum naturalium, sed ipsa corpora sive composita naturalia; ut homo, equus, leo, ignis, ferrum &c, quæ in singulari sumta supposita sunt. Refero huc textum 64. L. I. de anim. inferius allegandum, & locum ex c. III. L. IV. de gener. animal. Reg. preced. §. V. adductum.

X. Pro posteriori sensu faciunt textus §. IV. Reg. preced. citati.

XI. Patet quidem singulare latius quàm suppositum. Nam hæc Grammatica, iustitia Aristidis, fortitudo Scipionis, singularia sunt, ut ex Cap. III. Categ. constat; in suppositis tamen non esse numeranda, notum est ex suprâ dictis. Et humanam Christi naturam singulare esse, certum est; suppositum esse, à fide nostrâ alienum. Aristotelem tamen hisce textibus, ut & c. III. L. IV. de gener. animal. per τὸ κατ' ἕνασιν intelligere id, quod suppositum nos appellamus, legenti non potest non esse satis manifestum.

XII. Non infrequens est Regulæ præsentis usus in Theologicis, imprimis in locò de Christo:

Not

Nobis unum afferre visum est ex Recentioribus Petrus Martyr in *Dial. de duabus nat. in Christo* inquit: *Dominus gloriæ crucifixus dicitur, cuius passio, crucifixio & mors ad verbum non pertingerunt (quod utique impassibile est & immortale) sed quæ sic affecta ea natura, quam Verbum ex Virginitate terò sumsit, & propriam sibi fecit.* Subjungit quæque, illas communicationes esse verbales, quod proprietates utriusque naturæ congruere nequeant. Beza in *resp. ad act. coll. Mompely.* hanc propositionem, *Deus est passus*, sic exponit: *Deus, est, caro, Deitati unita, est passa.*

XIII. Sanè si caro Deitati unita, & quidem in ut subsistat in ejus personâ, est passa; si sic affecta, id est, passa, crucifixa, mortua est natura humana quam Verbum assumpsit, & propriam sibi fecit. sequitur, ipsum Verbum esse passum, crucifixum mortuum, sive ad ipsum Verbum hæc pertigisse, vi nostræ Regulæ, quod pati est suppositi. Cujuslibet hominis carne patiente & excruciatâ, ipse ille homo reverâ patitur & excrucietur, & hæc ad ipsum pertingunt, neque communicatio illa verbalis est.

XIV. Sed regeris ex Martyre:

Quicquid impassibile est & immortale, non reverâ patitur, vel, ad id passio & mors non pertingit.

Sed Verbum est impassibile & immortale. E. ad id passio & mors non pertingit.

Respon
le & im
immort
divinam
tur, non
le & im
Negatu
XV.

tes, nec
reipsâ u
nes, qu
verbale

XVI
nempe
prietat
unt re
rionali
ri; hon
git, nec

XVI
benda
& quò.
illud in
pati; p
cujus n
Regulæ
est, pri
passion
sunt fu
tebit e

Respondetur: Major est vera, *quæ est impassibile & immortale*. Jam Verbum est impassibile & immortale secundum naturam propriam, nempe divinam. E. secundum istam naturam non patitur, non moritur. Concedimus. Est immortale & impassibile secundum naturam assumptam. Negatur.

XV. Et quid est, quod Martyr dicit, proprietates, nempe mori, pati, crucifigi, non congruere ipsæ utrique naturæ: ergo istas communicationes, quibus Verbo vel personæ tribuuntur, esse verbales?

XVI. Dux sunt naturæ in homine, spiritualis, nempe anima rationalis, & corporea. Hæ proprietates, nutriri, augeri, intelligere, non congruunt re ipsæ utrique naturæ. Illæ enim animæ rationali non congruunt; hæc non convenit corpori; homo tamen reverè nutritur, augetur, intelligit, nec verba hæc tantum sunt.

XVII. Cæterùm distinctio hic necessario adhibenda est inter principium, ut & subjectum *quod*; & *quò*. Quæ nomina ut declarem, dicimus, per illud intelligi id, cui in recto tribuitur agere vel pati; per hoc id, cui in obliquo, & per quod, sive, cujus ratione alicui tribuitur in recto. Loquitur Regula de principio & subjecto *quod*; & sensus est, principium *quod* actionis, & subjectum *quod* passionis esse suppositum. Multa enim, quæ non sunt supposita, esse principia & subjecta *quibus*, patet ex seqq.

XIIX. Ita gubernator est is, qui, vel id quod gubernat navim: id, quod gubernat, duplex est: manu enim id peragit & temone, II. de anim. t. 50. Quod vivit, sentit, scit, est corpus animatum, ut homo; quod vivimus, sentimus, anima; quod scimus, tūm scientia est, tūm etiam anima, *ibid.* Inest enim scientia animæ, & ratione animæ, non ratione corporis, homini. Sic artifex est principium efficiens quod; ars est principium effectivum quod rerum artificialium, VII. *Metaph.* t. 23.

XIX. Insignis est t. 64. L. I. de animâ, ubi, dicere autem, inquit Philosophus, animam nasci, vel timere, simile est, ac si quis dicat, animam texere, vel edificare. Nam melius est fortasse, dicere, non animam, sed hominem animam misereri, vel discere, vel ratiocinari.

XX. Ad quem locum Themistius ita: Planè illi qui motus, quorum causa est anima, soli anima tribuunt, perinde sentiunt, ac si quis animam texere, edificareve diceret. Nam & horum motuum est causa anima, habitus & ratio edificandi in anima est. Sed quemadmodum opifex & structor edificat, non ars ipsa edificandi, ut Citharædus pulsat, non Musica, quamvis opifex edificet ex arte, & Citharædus pulset ex Musica: ita animus nec misericordiam flebitur, nec iracundiâ commoveatur, sed homo per animam. Quare homo & nascitur, & lavatur, & vescitur, non voluntas aut propositum, quod geruntur hæc omnia.

XXI. E

XX
incidit p
nec tam
quanqu
hominis

XXII
accurat
quod vo
quam i
persona
ne cre
ctio pro
sunt in C
ut excit
lacrym
rum bu
de vivit
cipiatu
vina po
traque
tyrem

XXI
ac tūm
attulin
est hie
attrahi
mus &

XXI
Anima

XXI. Et paulò post: *Quemadmodum gladius incidit per aciem: & sphaera volvitur per figuram, nec tamen incidit acies: nec figura volvitur: & homo quanquam per animam irascitur; non tamen anima hominis irascitur.*

XXII. Damascenus *Lib. III. orthod. fid. c. XXV.* accuratè hæc distingvit in Christò, principium quod vocat *εγγενων*, & dicit esse *πρωτον*; per quam idem intelligit, quod nos voce suppositi vel personæ. Principium autem quo denotat nomine *εγγενων*, quod dicit esse naturam; ex qua actio prodit. Et docet, cum duæ diversæ naturæ sint in Christò, alias actiones esse proprias divinæ; ut excitare ex mortuis Lazarum, alias humanæ, ut lacrymari: (*Neque enim*, inquit, *vivificat Lazarum humana natura*: quod si de eâ ratione sui, aut de vivificatione tanquam propriâ ejus actione accipiatur, controversiâ caret; *neque lacrymatur divina potestas*) omnes tamen ipsi personæ, in quâ utraque natura subsistit, tribui. Quod contra Martyrem & Bezarum observandum.

XXIII. Probari igitur potest Regula inductio: ac tùm eorum, quæ §. XIII. & Reg. preced. §. VI. attulimus, tùm sequentiùm. Quod enim urit, est hic ignis, quod generat, hic bos, quod ferrum attrahit, hic magnes, quod comburit; hæc domus &c.

XXIV. Verùm sensui universali ejus objicitur: Anima à corpore separata intelligit, h. e. est principium

cipium & subjectum *quod* intellectiois; & tamen nec ipsa suppositum est, nec aliud quodcumque suppositum nominare licet, cui intellectio ejus tribuatur.

XXV. Sunt, inter quos Dominicus de Flandria qui statuunt, Regulam tantum accipiendam esse, de actionibus transeuntibus, non autem immanentibus. His nihil difficultatis isthæc obiectio ingerit, cum intelligere sit actio immanens.

XXVI. Verum aliud est, referre actiones immanentes ad objectum, aliud ad subjectum, in quibus sunt, & à quibus sunt. Concedimus, nonnullas actiones immanentes non esse singularium, ut obiectorum, cum intellectu universalium cognoscimus. Dico *nonnullas*, quia sensuum actibus, qui & ipsi immanentes sunt, non apprehenduntur universalium, sed singularium. Quin ipse intellectus quoque non universalium tantum est, sed & singularium. At quæstio hic nobis est de subjecto quod recipit, & de causâ efficiente, quæ in actionibus immanentibus coincidunt: hoc est, idem est causa efficiens & subjectum recipiens actionum immanentium. At sic eas esse suppositorum, re ipsa loquitur, & exempla proposuimus *Reg. preced. §. XIV.* Videatur Aquarius *Lib. I. Metaph. lucidat. VII.*

XXVII. Quid, quod alii obiectiois locum afferunt actionem etiam transeuntem? Si enim, inquirunt, calor separatim ab omni subjecto existet

ret, pro
supposit
refacere

XXII

IV. exte
esse sup
existent

I. q. XX
tia per s

ut pars i
re separ

quemad

XXII

g. III. a

agere,

Formar

eam no

corpore

ab omni

XXX

supposit

supposit

ctiois

cere dic

ri per e

XXX

ctiones

supposit

verò et

ret

ret, procul dubio calefaceret; nullò nihilominus suppositò existente, quod per eum dici posset calefacere.

XXIIX. Fonseca *I. Met. c. I. quest. V. f. III. & IV.* extendit Regulam asserendò, omnes actiones esse suppositorum, vel saltem singularium per se existentium, quod desumpsisse videtur ex Cajetano *I. q. XXXIV. a. IV.* Intelligit autem per existentia per se, quæ nec sunt in aliò ut in subjectò, nec ut pars in totò; quomodo quidem anima à corpore separata per se existit, licèt suppositum non sit, quemadmodum dictum est §. V.

XXIX. Idem vult Scotus, quando *IV. d. XII. q. III. ad secundum princip.* asserit, suppositi esse agere, vel alicujus habentis modum suppositi. Formam autem habere modum suppositi, ipsi est, eam non informare aliquid, qualis est anima à corpore separata, & qualis esset calor, si divulsus ab omni subjectò existeret.

XXX. An ita res expedienda est? Actiones sunt suppositorum, si ipsum principium actionis est suppositi, aut in suppositò: sicut calor, qui calefactionis principium est, est in igne, qui inde calefacere dicitur, & ars medendi in homine, qui mederi per eam dicitur.

XXXI. Sed ulterius hîc disputari potest, an actiones & passionés, quæ suppositi sunt, sint solius suppositi, nimirum tanquam principii quod, an verò etiam aliis, verb. grat. formis aut accidentibus

bus ejus in abstracto sumtis, hoc pacto adscilicet possint?

XXXII. Vatzquetz, non tantum suppositorium esse, disputat *Parte III. disp. XXI.* Afferit enim recte dici, non Christum tantum passum esse mortuum, sed ipsam etiam humanam naturam. Et quis inficias iverit, Deum, ut significatur hinc voce tanquam communi tribus personis, quæ eodem ratione persona aut suppositum non est, credere mundum, gubernare eum &c? Oculum curat Medicus, *I. Erb. c. XIII.* ergo oculus curatur: quod tamen suppositum non est.

XXXIII. Sumit quoque Vatzquetz argumentum ab accidentibus in subjecto extraneo existentibus, ut à calore in aqua. Is ita principium calefactionis est, ut subjectum nihil ad eum confert, sed sit tantum quasi vehiculum ejus, & ita tota actio calori tribuatur. Quidni ergo pro principio quod calefactionis habendus sit?

XXXIV. Adducit etiam in subsidium *textum 1. L. III. de anima*, ubi dicitur, *de eâ parte animæ quæ cognoscit animam & sapit &c. instituendam est tractationem.* Expressè hinc Aristoteles principium quod cognoscendi & sapiendi constituit animam ipsam.

XXXV. Verum hunc locum quod attinet, aliter eum interpretatur Zabarella ex Themistio. Dicit enim, continere quendam modum loquendi, quod Aristoteles non animæ tribuat, quod cognoscit

gnosca
nempe h
culâ ani

XXX

quod An
beat, n
quam, s
animatu
nimam

XXX

Unus est
ubi dicit

sentimur
ma, add

zio adve
cit, hom

&c. sed
dicat, a

mam te
ait Zaba

credena
quendo

XXX

debimur
actione

ita ab a
non ab

re, & si
non ma

gnosca

gnoscat & sapiat, sed ipsi composito animato, nempe homini, ut sensus verborum sit: *De particulâ animâ, quâ homo cognoscit & sapit &c.*

XXXVI. Hanc expositionem confirmat inde, quod Aristoteles ubique *in libris de animâ* prohibeat, ne ipsi animâ tribuamus operationem aliquam, sed semper corpori per animam, ut corpus animatum dicamus esse illud, quod operatur; animam verò illud, quò operatur.

XXXVII. Affert autem duos textus Aristotelis. Unus est *24. L. II. de anima* citatus à nobis §. *XIIX.* ubi dicitur, animam esse id, quò primò vivimus, sentimus & intelligimus. Alter est *64. I. de animâ*, adductus supra §. *XIX.* qui directè Vatzquetz adversari videtur. Eò enim non tantum dicit, hominem esse, qui animâ misereatur, timeat &c. sed expressè asserit, tam absurdum esse, si quis dicat, animam timere, irasci, ac si affirmet, animam texere vel ædificare. *Idè si jam Aristoteles, ait Zabarella, hoc nobis præceptum dedit, non est credendum, quod hic sibi adversetur, & propriè loquendò dicat animam cognoscere & sapere.*

XXXIIX. Ad posteriorem locum prius respondendum. Et Vatzquetz quidem duplicis generis actiones in homine constituit: quædam oriuntur ita ab animâ, tanquam à principio *quo*, ut tamen non ab eâ solâ per se oriuntur, sed etiam à corpore, & sic à naturâ totius compositi, quò corruptò non maneat. Unde *ibid. t. 66.* dicitur, eò inter-

PARTIS SECUNDA

eurate, nec recordationi locum esse, neque amorum aliarum autem principium sola anima est, neque ad eas corporea virtus per se concurrat. Priorum generis operationes sunt illae, quarum mentio fit in t. 64. nempe texere, aedificare, misereri, irasci, timere, discere. Et harum principium quod non est anima, sed tantum principium quo. Posterioris autem generis sunt cognoscere, sapere, de quibus t. 1. L. III. de anima, intelligere, contemplari, de quibus cit. t. 66. Lib. I. Et harum posteriorum principium quod vult Vatzquez esse ipsam animam.

XXXIX. Dicis: Ratiocinari non potest tribui animae, tanquam principio quod, sed tantum homini, sicut patet ex cit. t. 64. *Melius enim, inquit Philosophus, fortasse est dicere, non animam, sed hominem animam misereri, vel discere, vel ratiocinari.* At ratiocinari est actio solius animae sive intellectus. E. & posterioris illius generis operationes non possunt adscribi animae tanquam principio quod.

XL. Respondet iterum Vatzquez, vocem ratiocinari ita ab Aristotele accipi, ut non sit solius animae, sed etiam facultatis materialis, & sic totum compositum tantum. Et ipso textu ratiocinari rati intelligere & rati contemplari opponit Philosophus; illud non soli animae, sed ipsi communi sive composito tantum expresse adscribens, cum hoc solius animae esse, videatur asserere.

XLI Ad

XLII
sophum
mam el
ligimus
rit, mo
mur, V
anim. u
dist. XI
quae su
rum ta
enim e
quasda
forma
tum pr
non so
tanqua

XLIII
quo no
disting
quo no
dum a
mur, e
tem co
tur, el
nihil
princi
sunt e
res est

XL

XXI. Ad priorem locum potest regeri I. Philo-
sophum non uti exclusione. Non enim dicit, ani-
mam esse id tantum, quò vivimus, sentimus, intel-
ligimus. II. animam non esse id, quod vivit, sen-
tit, movetur, sed quò vivimus, sentimus, move-
mur, Vatzquetio, & quotquot *textu i. L. III. de
anim.* utuntur, (facit autem id etiam *Scotus IV.
dist. XII. q. III.*) ad demonstrandum, actiones,
quæ suppositi sunt, non solius suppositi esse, nimi-
rum tanquam principii *quod*, non adversatur. Ut
enim ex hæcenus disputatis patet, concessum est,
quasdam operationes solius suppositi esse, & non
formæ, nempe animæ. Id igitur cò textu tan-
tum probatum eunt, dari operationes aliquas, quæ
non solius suppositi, sed & animæ sint, scilicet,
tanquam principii *quod*.

XLII. Dicitur: Hæc ratione principium *quod* &
quo non erunt distincta. Respondetur, interdum
distinguntur inter se, ut id, quod est principium
quo non simul sit principium *quod*: quemadmo-
dum animam esse id, quò irascimur aut misere-
mur, ex Aristotele audivimus: nonnunquam au-
tem coincidere, & principium *quò* aliquid opera-
tur, esse simul principium *quod* illius operationis,
nihil est absurdi; quemadmodum distingvi solent
principia essendi & cognoscendi; quæ tamen pos-
sunt coincidere. Per causam enim propter quam
res est, & cognoscitur.

XLIII. Hisce ita circa loca à Zabarellà addu-

ita disputatis, nescio an satis causæ habeat *in textu*
i. L. III. de animâ vocem *animâ* cum Themistio
 exponendi per nomen *homo*.

XLIV. Cæterum non contempnam cen-
 semus determinationem Scoti *l. cit* Dicit, actio-
 nes esse tantum suppositorum, non simpliciter,
 sed tanquam ultimo ab iis denominatorum. An-
 que ita licet anima dicatur intelligere, Deus cre-
 asse, gubernare mundum; tamen ulterius & me-
 diante animâ dicitur etiam homo intelligere, & in
 divinis Pater dicitur creasse, gubernare. Ita non
 oculus tantum curari dicitur, sed ratione ejus ipse
 homo.

XLV. Sed neque hoc prætereundum videtur,
 supposito non unâ ratione tribui agere aut pati.
 Tribuuntur enim jam significato voce substantivâ
 & substantiam significante: quomodo dicimus
 Hippocratem vel hominem curare, Calliam vel
 hominem curari; jam ut denominato ab aliquo
 accedente, ut, Medicus curat, Musicus curat, si idem
 sit Medicus & Musicus. Ex quo ipso etiam per-
 spicitur, attributiones illas aliquando esse per se,
 ut cum Medicus curare dicitur, aliquando per ac-
 cidens, ut cum Hippocrates, aut Musicus curare
 dicitur, ex *II. Phys. l. 33.*

REGULA III.

Quicquid fit, compositum est.

I. Το γινώσκων ἀπὸν αἰσθητικόν *l. Phys. l. 64.*

Quin

Quicquid
 sunt, &
 Id, ex
 gens y
 cet fit,
 VII. M

II.
 ria. C
 mus e
 anima
 III.
 Aristo
 vel fin

Qu
 For
 Erg
 Min
 ma co
 aut it
 Si hoc
 quæst
 ratio
 form
 dabit
 mâ e

IV
 que f
 cies r
 mas c
 speci